

HET MONUMENTALE
ZAADHUISJE (LINKS) WERD
IN 2010 GERENOVEERD
TOT WOONHUIS. HET
ZICHTBARE BOUWVOLUME
VAN HET NIEUWE KANTOOR
(RECHTS) OP DE HISTORI-
SCHE BUITENPLAATS MOEST
BEPERKT BLIJVEN.

INTERIEUR/NO.1

Peperkoekhuisje meets Rietveld

*Het uitgangspunt: een verwaarloosd rijksmonument,
een historische buitenplaats en beperkte nieuwbouwopties.
Francine Broos liet zich er in haar plannen voor
gecombineerd werken en wonen niet door dwarsbomen.*

Productie Rob Jansen / Fotografie Verne / Tekst Jack Meijers

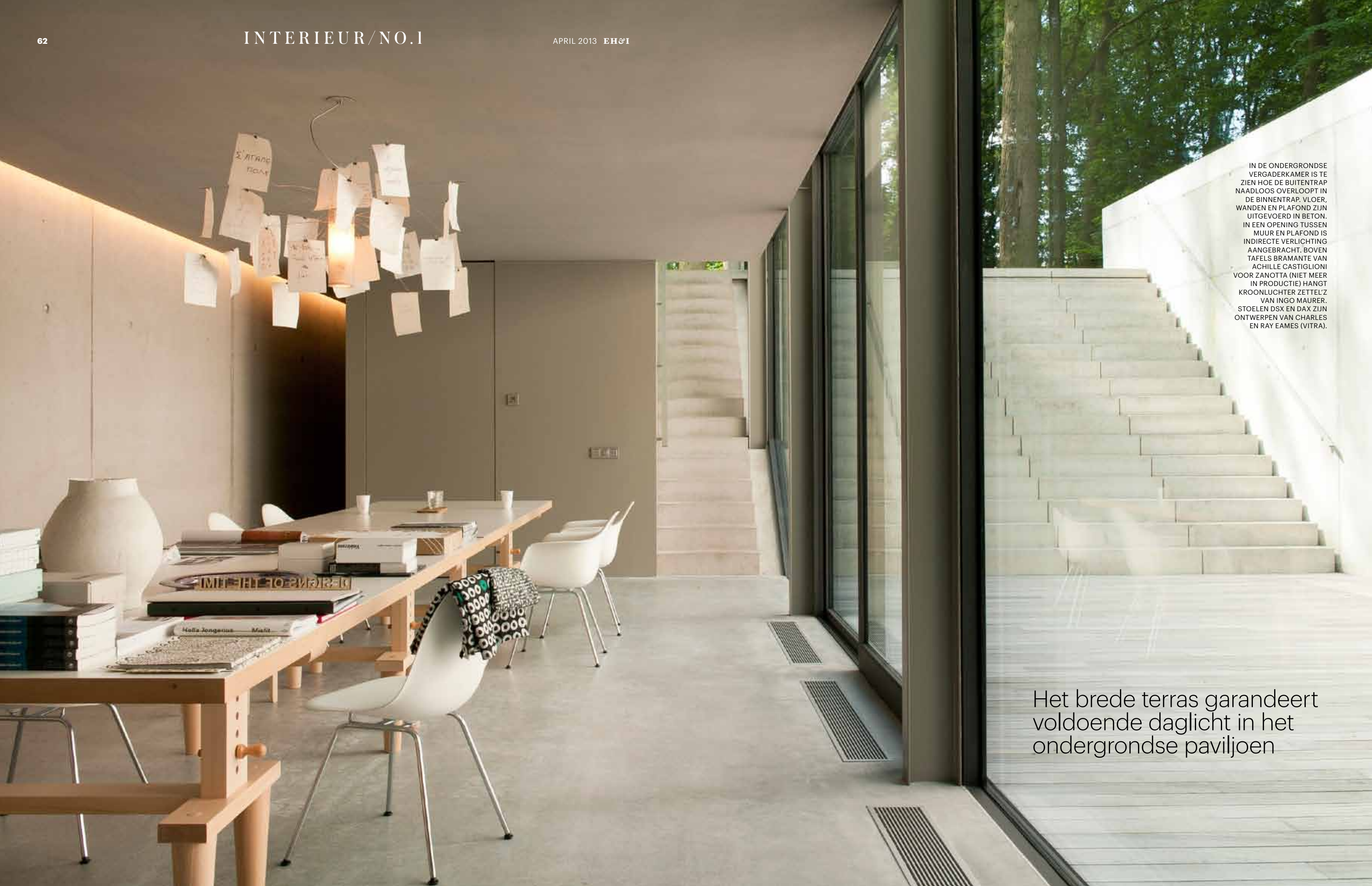

VOOR HET TERRAS VAN DE BENEDENVERDIEPING IS GEBRUIKGEMAAKT VAN AFRIKAANS PADOEKHOET, EEN DUURZAME SOORT DIE SUBTIEL VERGRIJST EN BIJ HET BETON AANSLUIT. DE DIAMOND CHAIRS ZIJN EEN ONTWERP VAN HARRY BERTOIA VOOR KNOLL INTERNATIONAL, HET BEUKENHOUTEN KRUKJE FROSTA IS VAN IKEA. **LINKERPAGINA** DE ACHTERZIJDE VAN HET KANTOOR-PAVILJOEN BESTAAT UIT GLAS EN STAAL.

Ei van Columbus: de interieur-architect ontwierp een 'kelder die geen kelder is'

IN DE ONDERGRONDSE VERGADERKAMER IS TE ZIEN HOE DE BUITENTRAP NAADLOOS OVERLOOPT IN DE BINNENTRAP. VLOER, WANDEN EN PLAFOND ZIJN UITGEVOERD IN BETON. IN EEN OPENING TUSSEN MUUR EN PLAFOND IS INDIRECTE VERLICHTING AANGEBRACHT. BOVEN TAFELS BRAMANTE VAN ACHILLE CASTIGLIONI VOOR ZANOTTA (NIET MEER IN PRODUCTIE) HANGT KROONLUCHTER ZETTEL'Z VAN INGO MAURER. STOELN DSX EN DAX ZIJN ONTWERPEN VAN CHARLES EN RAY EAMES (VITRA).

Het brede terras garandeert voldoende daglicht in het ondergrondse paviljoen

Met dank aan Tadao Ando:
de ongepolijste schoonheid
van beton

EXTRA ZITKAMER IN HET
'ONDERGRONDSE' KANTOOR
MET EA 116-STOEL EN HOUTEN
KRUKJE VAN CHARLES EN RAY
EAMES (VITRA), KARPET UIT
DE SERIE RECOLOURED VAN ICE
EN LEREN BANK DIESIS VAN
ANTONIO CITTERIO VOOR
B&B ITALIA. LAMP TACCIA IS
EEN ONTWERP VAN ACHILLE
CASTIGLIONI VOOR FLOS.
HUIB FENS MAAKTE DE TEKE-
NING TEGEN DE WAND.

Er valt veel voor te zeggen om kleiner te gaan wonen. Al hangt het er maar van af hoe je dat kleiner definieert. Het klinkt misschien paradoxaal voor een interieurarchitect. Francine Broos legt uit hoe het idee rijpte dat zij en haar man met minder meters toekonden toen de kinderen waren uitgevlogen. Broos: 'Dat wil zeggen: minder meters binnenshuis. Buiten hebben we er een zee aan ruimte bij gekregen.'

Ruim drie jaar geleden stond het Zaadhuisje aan de Kasteellaan in Loon op Zand te koop. Broos raakte in de ban van het omringende perceel – meer nog dan door het rijksmonument uit de dertiende eeuw. 'Ooit lag hier de moestuin van het kasteel aan de overkant. In het witte huisje aan de straatkant werden zaden en gewassen gedroogd.' Die functie kwam te vervallen toen het perceel als productiebos vol dicht op elkaar geplante eiken in gebruik werd genomen. Broos: 'We kenden het Zaadhuisje, wisten dat het er slecht aan toe was. Naast het pand en de latere aanbouw uit de jaren zeventig fascineerde ons de plek en het bijbehorende perceel van één hectare.'

Op grond van haar professie was Broos bekend met het woud aan regelgeving dat je pad kruist zodra je te maken krijgt met welstandscommissie, monumentencommissie en de rijksdienst. Toch nam ze het risico. 'Wie bang is aangelegd, moet niet aan zoiets beginnen. Het is mijn vak juist dit soort onzekere uitdagingen aan te gaan. Ik probeer altijd twee stappen vooruit te denken.' Kleine kanttekening: het ging deze keer niet om één project. Broos: 'Op het Zaadhuisje rustte een woonbestemming, dus dat zou ons woonhuis worden. Als we een nieuw kantoor wilden bouwen, waren we aangewezen op een maximum van 75 vierkante meter. Niet groot genoeg.' Op een zondagmorgen bedacht Broos het alternatief. Ze schetste een tweede verdieping, meters diep onder het maaiveld. Zo ontstond er genoeg ruimte voor het atelier en een gastenverblijf. Broos: 'Ineens ging het toen om drie simultane projecten: de renovatie van het oorspronkelijke Zaadhuisje plus aanbouw tot woonhuis, de nieuwbouw met ondergrondse verdieping én de herin-

richting van het eikenbos. Als je in Nederland in het groen wilt wonen, zijn de mogelijkheden beperkt. Hier zag ik volop kansen.'

De interieurarchitect liet zich niet door wat tegenslag uit het veld slaan. 'Het Zaadhuisje stond een paar jaar leeg, was vochtig en sterk verwaarloosd. Toen er ook nog een oude waterleiding knapte en het water dagenlang naar beneden gutste, kon je de houten plinten letterlijk uitwringen. Alsof het karton was. Woekerende klimop had het metselwerk aangestast en tijdens de vorige renovatie waren verkeerde verfproducten gebruikt. Er bleef ons niets anders over dan het huis vanbinnen en vanbuiten compleet te strippen.'

Onbewerkt beton

Nadat de familie Broos het object eenmaal had aangekocht, leefde het halve dorp met

hen mee. 'Geregeld vonden we oude foto's in de brievenbus of vergeelde knipsels over het Zaadhuisje. Met fundamenten uit de dertiende eeuw schijnt het pand het oudste nog bestaande huis in Loon op Zand te zijn. Het Zaadhuisje heeft ook dienstgedaan als portierswoning en gefunctioneerd als deel van de verdedigingswerken van het kasteel.'

Wie een monument koopt, heeft de plicht het goed te onderhouden, vindt Broos. 'Het gaat tenslotte om erfgoed. Gelukkig had de gemeente er ook vertrouwen in: binnen een half jaar hadden we alle vergunningen rond. Het is ons gelukt om onze plannen binnen de regelgeving te verwezenlijken.'

Terwijl Broos bij de renovatie van de oude bouw aan een pak regels gebonden was, kon ze bij de invulling van de nieuwbouw haar eigen gang gaan. Het resultaat is een logisch »

‘Niet het rijksmonument uit de dertiende eeuw, maar het omringende perceel gaf de doorslag’

IN DE AANBOUW BIJ HET ZAADHUISJE IS DE KEUKEN ONDERGEBRACHT. MONICA ARMANI TEKEND EETTAfel THE TABLE EN STOelen ALMA VOOR B&B ITALIA. INGO MAURER ONTWIERP HANGLAMP JOHNNY B. GOOD. **LINKER-PAGINA** AAN DE ACHTERKANT VAN HET EEUWENOUDE ZAADHUISJE LIGT EEN JAREN-ZEVENTIG-AANBOUW IN DEZELFDE STIJL.

De binnenmuren:
eerst afgebikt
en daarna met
kalkwit bestreken

NAAST BANK ROYALTON VAN PHILIPPE STARCK VOOR DRIADE STAAT EEN ANTIEK SPAANS KRUKJE. OOK TAFELTJE LORD YI EN STOELN LORD YO ZIJN ONTWERPEN VAN PHILIPPE STARCK VOOR DRIADE. **LINKERPAGINA** DOORKIJK VANUIT DE WOONKAMER NAAR DE LAGER GELEGEN HAL EN KEUKEN. BOREK SIPEKS KROONLUCHTER IS EEN FRIVOLE NOOT IN HET INTERIEUR MET DE LOUNGE CHAIR EN STOEL LCW VAN CHARLES EN RAY EAMES VOOR VITRA. NAAST DE TRAP HANGT EEN FOTO VAN KUNSTENAAR HUIB FENS.

‘Ook ondergronds kun je het zonlicht, de wolken en de wisseling van de seizoenen ervaren’

uitvloeisel van de restricties die het perceel als historische bouwplaats bood. Om te voorkomen dat de architectenstudio/het kantoor te veel de aandacht zou trekken, tekende ze een glazen doos. Het ei van Columbus bleek een ondergrondse verdieping: een betonnen bak met een transparante façade, zo'n drie meter onder het maaiveld. Broos: 'Het is een kelder, maar het voelt niet als een kelder. Door de glazen voorkant stroomt het licht naar binnen.'

Op een van de werktafels in het ondergrondse deel ligt een dik boek over het oeuvre van Tadao Ando. Niet toevallig: de Japanse neomodernist liet al vaak en overtuigend zien hoe je poëtisch kunt bouwen met beton. Ook in het kelderkantoor bewijzen betonnen wanden de ongepolijste gevoeligheid van het materiaal. Broos: 'Het is allemaal een kwestie van balans. Zou je dit gebouw ergens op een industrieterrein realiseren, dan was het eindresultaat waarschijnlijk minder spannend. Maar hier, in dit bosdecor, bieden de bomen volop tegenwicht.' Voor de bouw ging Broos in zee met het bekende – en in de regio operende – minimalistische architectenbureau Bedaux de Brouwer. Broos: 'Hun werk sluit aan op het mijne. Als interieurarchitect laat ik de bouwkundige finesses graag aan een architectenbureau over.'

Waar Broos zich doorgaans in opdracht van particulieren of bedrijven het hoofd breekt over invulling en routing, ging ze hier concessieloos haar gang. 'Bij zo'n eigen project kun je het onderste uit de kan halen, laten zien wat je in huis hebt. De meubels die je kiest, zijn dan bijzaak. Het gaat in de eerste plaats om de vormgeving van de ruimte, om de indeling en verhouding van de afzonderlijke ruimtes. Wanneer alle functies hun plaats hebben gekregen, lichtplan, akoestiek, klimaatbeheersing en materialisering goed zijn, is het werk als interieurarchitect al bijna klaar. Dan kun je met de keuze van de meubels niet veel meer verprutsen. Een goed gebouw heeft weinig nodig. Voor ons bureau is dit een ingrijpend project geweest: we hebben onze kennis over nieuwe materialen en toepassingen verdiept en opgefrist. Zo zijn de geluidsboxen weggestuukt en naadloze akoestische plafonds toegepast om galm te voorkomen.'

Natuurlijke parasol

Architectuur en binnenhuisarchitectuur horen onlosmakelijk bij elkaar. Daarom verbaast het Broos dat architectuur nog vaak façade-architectuur is. Wie zich eenzijdig op de buitenkant concentreert, verliest de binnenkant uit het oog. Broos: 'Architecten als

Berlage en Rietveld bekommerden zich met evenveel inzet om het interieur als om het exterieur. Voor ons zijn dat grote voorbeelden.'

Rietveld. De naam is gevallen. Staan de bouwsels van modernisten als Rietveld, Mart Stam en Mies van der Rohe er niet om bekend dat je er 's winters bijkans doodvriest en 's zomers een toeval door de warmte krijgt? Broos: 'Je doelt op de royale toepassing van glas? Klimaatbeheersing anno 2013 is niet meer te vergelijken met een halve eeuw geleden. We hebben het dikste glas gebruikt dat in het ontwerp toegepast kon worden. Bovendien: 's zomers filteren de bomen het licht, ze vormen een natuurlijke parasol.'

'Ondergronds moet je de natuur, het veranderende zonlicht, de wolken en de wisseling van de seizoenen blijven ervaren. Door de grote transparante pui is dat gelukt. Bovendien is er grenzend aan de kelderverdieping een groot houten terras gekomen. Via een brede betonnen trap staat het terras met het maaiveld in verbinding. Zie je de schaduw op de muur veranderen? Het is net een projectiescherm: een spannende natuurfilm, zonder geluid!' ☺

www.francinebroos.nl

LINKS HET LAZY WORKING BED VOOR CASSINA IS EEN ONTWERP VAN PHILIPPE STARCK. BEDLAMPJES ARCHIMOON SOFT (FLOS) ZIJN OOK VAN ZIJN HAND. DE PLAID KOMT UIT DE COLLECTIE VAN HAY. **MIDDELEN** DE WASTAFEL MET CARRARA-MARMEREN BOVENBLAD, VOLA KRANEN EN WASTAFEL VAN CORIAN IS EEN EIGEN ONTWERP. **RECHTS** FRANCINE BROOS: 'ZELFS IN DE WINTER IS ER VOLOP LICHT DOOR HET VELE GLAS.' **LINKERPAGINA** IN DE SLaAPKAMER HANGT SPIEGEL LES GRANDS TRANSPARANTS, MET TEKST VAN MAN RAY VOOR SIMON. FAUTEUIL PRESS IS VAN FLEXFORM, DE PLAID KOMT UIT DE COLLECTIE VAN HAY.

